

BOLESŁAW DÚLLEK

Instytut Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

**Międzynarodowa Konferencja Kanonistyczna „Kobieta w Kościele”
w 25-lecie ogłoszenia listu apostolskiego „Mulieris dignitatem”
(Katowice, 20 września 2013)**

Dnia 20 września 2013 roku na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego odbyła się Międzynarodowa Konferencja Kanonistyczna zatytułowana „Kobieta w Kościele”. Okazją do podjęcia tematyki ujętej w tytule była dwudziesta piąta rocznica ogłoszenia listu apostolskiego *Mulieris dignitatem* o godności kobiety napisanego przez Jana Pawła II w Roku Maryjnym, 15 sierpnia 1988 roku.

Organizatorem konferencji był Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Patronatem honorowym wydarzenie objął Jego Magnificencja prof. dr hab. Wiesław Banyś – Rektor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Jego Ekscelencja abp dr Wiktor Skworc – Wielki Kanclerz Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Jego Ekscelencja abp prof. dr hab. Andrzej Dzięga – Przewodniczący Rady Prawnej Konferencji Episkopatu Polski oraz ks. dr hab. Antoni Bartoszek – Dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Program konferencji przewidywał trzy sesje, podczas których referaty wygłosiło piętnaście prelegentek. Konferencję rozpoczęła o godzinie 9.30 w auli Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach wspólna modlitwa maryjna – Pozdrowienie Anielskie. Następnie słowo wprowadzające wygłosił ks. dr hab. prof. UŚ Andrzej Pastwa – Kierownik Zakładu Prawa Kanonicznego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zauważył, że słowa zawarte w liście apostolskim *Mulieris dignitatem*, mimo upływu ćwierć wieku od jego powstania, są nadal aktualne. Następnie imiennie przywitał wszystkie prelegentki i moderatorki kolejnych sesji oraz wszystkich zebranych. Odczytał także słowa pozdrowienia i błogosławieństwa od abp. dr. Wiktora Skworca oraz abp. prof. dr. hab. Andrzeja Dzięgi, którzy na konferencję nie mogli przybyć. Po nim słowo wstępne wygłosił ks. dr hab. Antoni Bartoszek – dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, dziękując organizatorom za przygotowanie sympozjum. Nawiązał do niedawno wydanej książki o. Jarosława Kupczaka „Teologiczna semantyka płci” zawierającej rzetelną analizę specyfiki kobiecości. Zakończył wezwaniem jednego z tytułów maryjnych – Stolicy Mądrości.

Po przemówieniach wstępnych rozpoczęła się pierwsza sesja, której moderatorką była dr Mariola Kozubek z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zaprosiła do stołu prezydialnego prelegentki, krótko je przedstawiając. Pierwsza wystąpiła s. prof. dr hab. Barbara Chyrowicz SSpS, której wystąpienie zatytułowane było „Być kobietą... w Kościele. Postulaty istotne i nieistotne”. Zauważyła, że problem istnienia kobiety w Kościele rozpoczyna się wtedy, kiedy chce ona w Nim się bardziej zaangażować. Zwróciła także uwagę na skojarzenie zagadnienia kobiety w Kościele z feminizmem. Spostrzegła, że kwestia kobiety w Kościele to problem mentalności, oraz że zwiększenie roli kobiety nie może odbyć się na zasadzie „teraz my”. Nie łączyła tego zagadnienia z kapłaństwem kobiet, ale zauważyła powiązanie z zaangażowaniem świeckich w Kościół. Drugą prelegentką była dr hab. Elżbieta Adamiak z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, która to poruszyła temat „Nauczanie Jana Pawła II o kobietach w kontekście teologii feministycznej”. Zauważyła związek między powstaniem listu *Mulieris dignitatem* a działalnością ruchu feministycznego, który hipotetycznie mógł polegać na korekcie tegoż ruchu, jego recepcji lub – z czym zgadzała się prelegentka – jako ukazanie zbieżności i różnic z teologią feministyczną. Następnie podjęła kwestię antropologii w kontekście protologicznym, soteriologicznym i charytologicznym. Po niej referat wygłosiła dr hab. prof. PAN Agnieszka Nogal z Uniwersytetu Warszawskiego. Tytuł jej wystąpienia brzmiał „Ruch feministyczny a nowy feminizm”. Na wstępie

zaznaczyła, że nie jest, jak dotychczasowe prelegentki, teolożką, co wskazywało, że jej ujęcie zagadnienia będzie nieco inne. Zwróciła uwagę na założenia nowego feminizmu, etymologię słów ekonomia, ekologia, emancypacja oraz, jako filozofka polityki, na założenia systemów Simone de Beauvoir, Karła Marksa oraz Friedricha Engelsa i ich powiązanie z rozwojem feminizmu oraz na ich skutki, również polityczne. Później referat przedstawiła dr Aneta Gawkowska z Uniwersytetu Warszawskiego, której temat wystąpienia brzmiał „Nowy feminizm jako odpowiedź na nowożytny kryzys wspólnotowości”. Ona także, raczej pod kątem filozoficznym niż teologicznym, opisała teorię komunitaryzmu, nawiązując do myśli Alasdair MacIntyre'a. Ostatnią prelegentką pierwszej sesji była dr Alicja Kostka z Interdiözesanes Seminar zur Priesterausbildung St. Lambert w Grafschaft (Niemcy). W wystąpieniu zatytułowanym „Niepokalana - kobiecość na nowo pisana”, prelegentka podkreśliła, że Jan Paweł II jest inicjatorem prób napisania kobiecości na nowo, dodając, że Kościół, który niesie pochodnie wolności kobiet, jednocześnie tę wolność ograniczał. Meritum jej wypowiedzi stanowił antytyp Ewa-Maryja oraz utożsamianie się dzisiejszych kobiet z Ewą zamiast z Maryją. Uważała, że jest to skutkiem mentalności, ponieważ Maryja jest uważana za kobietę niedostępną, niedoścignioną. Należy jednak przypomnieć, że Maryja była prostą dziewczyną, a jednocześnie, na co zwróciła uwagę prelegentka, najbardziej wpływową kobietą świata. Po tym wystąpieniu, na zakończenie pierwszej sesji, nastąpiła dyskusja.

Sesję drugą moderowała dr hab. prof. KUL Dorota Śliwa z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Moderatorka zaprosiła do stołu prezydialnego prelegentki drugiej sesji, które przed każdym wystąpieniem krótko przedstawiła. Ze względu na międzynarodowy charakter konferencji sesja ta odbyła się w języku włoskim. Pierwszą prelegentką drugiej sesji była Prof. ThDr. ThDr Helena Hrehova, PhD z Trnavská Univerzita w Trnawie (Słowacja), która podjęła temat „Il compito delle donne nella promozione dei diritti dell'uomo”. Omówiła zadania, jakie stoją przed kobietami, w kontekście promowania praw człowieka. Następnie temat: „La condizione della donna nel Codice di diritto canonico” przedstawiła JUDr. Ing. Marie Kolářová Th.D z Univerzita Karlova w Pradze (Czechy), omawiając pozycję kobiety w Kodeksie Prawa Kanonicznego. Później wystąpiła Prof. PhDr. Mária Bielowa, PhD z Vysoká Škola Zdravotníctva a Sociálnej Práce sv. Alžbety w Bratysławie (Słowacja) przedstawiając temat „Il ruolo della donna nella missione evangelizzatrice della Chiesa”. Zwróciła ona uwagę na rolę kobiety w misji ewangelizacyjnej Kościoła. Następnie referat wygłosiła Dr Lina Ghisoni z Tribunale di Appello del Vicariato di Roma w Rzymie (Włochy). W wystąpieniu: „Lo cooperazione della donna all'esercizio della potestà di giurisdizione nei Tribunali ecclesiastici”, mówiła o pracy kobiet w trybunałach kościelnych. Po niej referat zatytułowany „Le diverse idee come il diritto canonico trattava le donne canonistici – la prospettiva storica” wygłosiła Dr Agnes Nagy z Pázmány Péter Katolikus Egyetem w Budapeszcie (Węgry), mówiąc o różnych spojrzeniach prawa kanonicznego na kobiety w ujęciu historycznym. Po tym wystąpieniu odbył się drugi panel dyskusyjny.

Moderatorką trzeciej sesji była dr Aleksandra Brzemia-Bonarek z Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie. Pierwszą referentką tej sesji była dr Stanisława Mielimàka z Uniwersytetu Śląskiego i Sądu Metropolitalnego w Katowicach. W wystąpieniu: „Trud stawania się kobietą” przedstawiła ona kolejne fazy dojrzewania kobiety w oparciu o teorię rozwoju człowieka Erika Eriksona. Następnie dr hab. Urszula Nowicka z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przedstawiła temat „Czy istnieje samotność w Kościele? Kilka refleksji o tożsamości kobiety konsekrowanej i niezamężnej”. Ukazała, że samotność wcale nie oznacza osamotnienia oraz wskazała na słabości duszpasterstwa osób osamotnionych. Później referat prezentowała dr Monika Menke z Univerzita Palackého w Ołomuńcu (Czechy). Tematem jej wystąpienia było „Kanoniczne przygotowanie do małżeństwa: refleksja nad przygotowaniem kobiety do pełnienia zadań małżeńskich i rodzicielskich”. Przedstawiła ona kobietę w kontekście trzech kolejnych etapów przygotowania do małżeństwa. Następnie wystąpiła dr hab. Elżbieta Szczot z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z tematem: „Ochrona macierzyństwa kobiet aktywnych zawodowo w Unii Europejskiej z uwzględnieniem nauczania Kościoła katolickiego”. Omawiając dokumenty dotyczące praw kobiet w świecie pracy, zwróciła uwagę na sytuacje ciąży, porodu, okresu karmienia piersią. Ponadto poruszyła problem wynagrodzenia i warunków pracy kobiet.

Po niej wyniki badań referowała dr Małgorzata Tomkiewicz z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w przedłożeniu: „Mater semper certa est? Macierzyństwo zastępcze w świetle regulacji prawa europejskiego i w prawie polskim”. Na początku wyjaśniła, że zagadnienie nie obejmuje rodzin zastępczych. Dotyczy tylko matek rodzących komuś dzieci (surogatek). W takich sytuacjach matka rodzicielka jest swoistym „inkubatorem” dla dziecka, które jest wprowadzone do niej w sposób sztuczny. Po włosku nazywa się to „dzierżawą brzucha”. Za tego rodzaju „usługę” nie wolno pobierać wynagrodzenia, dozwolone jest natomiast przyjęcie pokrycia kosztów całego procesu ciąży i porodu, które są zwykle bardzo zawyżane. Sytuację w Polsce komplikuje fakt, iż w świetle prawa matką jest kobieta, która dziecko urodziła.

Po tym wystąpieniu nastąpił krótki panel dyskusyjny. Spotkanie zostało zakończone podsumowaniem wygłoszonym przez ks. dr hab. prof. UŚ Andrzeja Pastwę.